

Oorlogsvrijwilliger!

- Wat bezielde hem? -

Militair in Indië (en wat er aan voorafging)

Als je op een snelstromende rivier in een rubberbootje stapt, dan wéét je wat er gaat gebeuren: je kiest er voor dat je met die snelle stroom meedrijft. Toen de oorlog op 10 mei 1940 begon, was ik 15 jaar, midden in de puberteit dus. En die oorlog was inderdaad als een rivier, aanvankelijk traag stromend, alsof hij bezig was een berekende aanloop te nemen. Hoe denkt iemand van 15? Hoe denkt iemand van 15 midden in een oorlog die miljoenen slachtoffers eist en, nog in leven, aan bizarre gevaren wordt blootgesteld? Die op de lagere school tientallen malen het versje meezong:

*'t Is de plicht dat ied're jongen
aan d'onafhank'lijkheid
van zijn geliefde vaderland
zijn beste krachten wijdt?*

In 1943 kwam de rivier in een stroomversnelling terecht, het verhaal is bekend: ik werd verplicht voor de vijand te werken. Nu zou ik omzichtig m'n bootje naar de kant kunnen hebben sturen: in de luwte, weg van dat verraderlijke water.

Nee dus. Niks luwte. Je gaat een niets ontziend regime toch geen steun verlenen? En zo kwam ik, als adolescent inmiddels, in het circuit van het verzet.

In samenwerking met enkele andere verzetsmensen stencilde en verspreidde ik, tot aan de bevrijding, 228 illegale bladen. Bladen met opwekkende artikelen, om de moed er in te houden. Maar ook veel nieuws van de fronten, nieuws dat veelal haaks stond op de propagandistische en perfide krantenberichten van de nazi's.

Vanuit de illegaliteit ontving ik al gauw uitstekende papieren om mij te kunnen identificeren bij controles. Ik kreeg een andere naam en andere geboortedatum. Honderd procent zekerheid leverde dat uiteraard niet op. Want als je gepakt werd met illegale lectuur en vervalste papieren, dan

was de straf dubbel; dan "verdween" je: (Of, zoals de Duitsers zeiden: "bei Nacht und Nebel").

Maar een enkele keer bleken de persoonsbewijzen zo vertrouwenswekkend, dat ik op grond daarvan in zekere situaties door Duitse militairen werd geholpen!

Er werden toen ook illegaal speciale Indië-nummers gemaakt om de lezers op de hoogte te stellen van de toestand aldaar. Als je van de gedachte uitgaat, dat je het recht drastisch geweld aandoet wanneer je aan de vijand je diensten aanbiedt (maar velen bleken niet anders te kunnen), dan ligt het voor de hand dat de Japanse bezetting van wat toen nog "ons Indië" was, ook dáár bestreden moest worden.

Tienduizenden mannen, vrouwen en kinderen werden in Indië onder erbarmelijke omstandigheden jarenlang in kampen opgesloten. Alleen al op Java stierven 1.000 Nederlandse vrouwen en kinderen door honger, ziekte en ontbering. Bij het minste verweer werd je onthoofd of opgehangen.

Waarom schrijf ik dit allemaal? Wel, om aan te geven dat het bijkans een logische overgang was om vanuit het verzet in Nederland óók orde op zaken te stellen in Indië. Dit alles onder het veelgezegde en veelzeggende motto: eerst de Mof eruit en dan de Jap! Je kunt toch niet zomaar mensen laten doodgaan?

Dus toen op 5 mei 1945 eindelijk in ons land de bevrijding gevierd kon worden, dachten 80.000 (!) oorlogsvrijwilligers (OVW-ers) dat de zo zwaar onderdrukten in Nederlands-Indië eveneens en zeer dringend die bevrijding nodig hadden.

Overal in ons land verschenen aanmeldingsbureaux voor OVW-ers. We moesten strenge medische en politieke keuringen doorstaan en toestemming geven voor inenting tegen ziekten waar ik niet eerder van gehoord had.

Soms was er twijfel. Het weggaan uit een bekende, vertrouwde omgeving,

waar je wortels liggen, je vrienden, je familie, en het komen in een nieuwe vreemde situatie (nog vreemder dan de bezettingstijd) - al deze dingen zouden je een flinke opoffer kunnen geven; tensij je zó in beslag genomen wordt door de taak die wacht, door dat nieuwe, en zo nieuwsgierig naar nog niet eerder opgedane ervaringen, dat er voor die "dreun" nauwelijks plaats is. Zo verging het mij.

Maar het bleef een hard besluit. Vooral als je je vertrouwd moet maken met de idee dat je Holland niet meer terug zou kunnen zien.

Op oudejaarsdag '45, (zo'n dag vergeet je niet) vertrok ons bataljon uit de haven van Southampton. Het schip deed er bijna een maand over. Veel comfort was er niet. We sliepen in de "eetzaal" in hangmatten (4 boven elkaar). De voeding was niet best en zeeziekte bleef ons niet bespaard. Drie maanden na ons vertrek uit Engeland (en via twee maanden op Malakka) zetten we voet aan wal op Java.

De periode tijdens de Japanse overgave op 15 augustus 1945 en de maanden daarna (de zogenaamde bersiap-tijd), waren chaotisch. Er dienden rond de 150.000 krijgsgevangenen en geïnterneerden te worden bevrijd en opgevangen en er liepen nog 325.000 gewapende Japanners rond. Het eerste gezag kwam bij het Britse oppercommando te liggen, maar dat stelde nauwelijks mensen voor de archipel beschikbaar. Terwijl Nederland de verantwoordelijkheid had!

Dus; doelbewust mee met de stroom, de stroom van die tijd. Een stroom? Een stroomversnelling was het! De tweede in mijn leven.

Op Java heerste een guerilla-terreur; benden stroopten het land af. Het waren voornamelijk pemuda's, jongeren, onder leiding van militairen. Japanners ook, die zich bewapend hadden met buitgemaakte geweren en mitrailleurs. Gefrustreerd geraakt door de Japanse bezetting en opgehitst door hun nationale leiders, oefenden zij een waar schrikbewind uit.

Vaak zag je ze niet en liepen we in een hinderlaag. Er waren die zich vastbonden in een boom, om je zo onverhoeds onder schot te nemen. Maar er waren ook vele goede kanten aan ons verblijf op Java, Honderden, misschien wel duizenden levens werden door ons gered. Soms kwamen we te laat. De plunderende en moordende extremisten ontzagen niemand en vooral onder de Chinese bevolking vielen vele, vele slachtoffers. In alle kampongs en desa's keerden gelukkig orde en rust terug zodra wij die gebieden binnentrokken. Overal werd medische hulp verleend. Gemeentebesturen werden in ere hersteld. Verwaarloosde sawah's (rijstvelden) werden weer bewerkt en de dankbaarheid van de bevolking was groot. De contacten met de bewoners gingen gepaard met gastvrijheid en behulpzaamheid. En zodra de dienst het toeliet werden feesten georganiseerd en je ging bij Indonesische families op bezoek alsof je al jaren met hen bevriend was.

Voordat zo'n vredige toestand ontstond moesten weliswaar soms harde acties worden gevoerd. En het patrouilleren was aan de orde van de dag, om het gebied veilig te houden. Ik was een tijdlang eerste verkenners. De vijand wilde zijn positie niet verraden, dus zo'n verkenners werd als regel niet beschoten. Men wachtte dan op het peloton. Als dat onder vuur werd genomen, kon de verkenners moeilijk terugkeren. Dat leverde penibele situaties op. Gelukkig heb ik dat soort gevaarlijke omstandigheden overleefd.

Het zal duidelijk zijn dat de onderlinge kameraadschap werd bevorderd door de gezamenlijke ervaringen. Maar als je, zoals in mijn geval, diverse malen wordt overgeplaatst, raken de banden toch wat losser. Vanwege zekere kwalificaties en bevorderingen bleef ik niet lang in mijn eigen compagnie. Een speciale opleiding en kennis van het Maleis deed mij uiteindelijk belanden als onderofficier bij de inlichtingendienst van onze bataljonsstaf.

Iedereen weet nu hoe het in die Indië-tijd is afgelopen. Niet de militair verloor, maar de politiek. De wereldopinie, vertegenwoordigd door de Verenigde Naties, noodzaakten ons Indië te verlaten, met alle consequenties van dien.

Toch kan ik terugzien op die tijd zonder trauma-gevoelens. Al diegenen die we op de erevelden moesten achterlaten, zie ik als redders, redders die in hun pogingen om hulp te bieden, zelf het leven lieten. Toen wij uit Indië vertrokken, stonden vele Indonesiërs huilend langs de kant van de weg. En dat was niet van blijdschap.

Ik eindig met de metafoor van het begin. Toen wij 49 jaar geleden, na

een lange zeereis, in Rotterdam op de kade stonden, was de rivier als het ware in de zee uitgestroomd en niet meer als zodanig herkenbaar. De reis was beëindigd. Het schommelende schip, dat ons veilig thuisbracht, lag nu stil aan de wal, zijn taak volbracht.

Han Vosspoel,
Zoetermeer

V.O.M.I.

Onderscheidingen

Met gepaste trots melden wij dat is uitgereikt aan:

B. Boeve - Nijverdal
Lid in de Orde van Oranje-Nassau - 05.X.97

P. L. de Groot - Elsendorp
Draaginsigne voor gewonden - 17.X.97

J. A. Crooymans - Gemert
Draaginsigne voor gewonden - 17.X.97

G. F. Koot - Handel
Draaginsigne voor gewonden - 17.X.97

J. Dijkema - Voorschoten
Ereteken voor Orde en Vrede - 04.IX.97

W. Oerlemans - Lelystad
Draaginsigne voor gewonden - 24.XI.97

A. J. Gijzen - Sittard
Draaginsigne voor gewonden - 19.IX.97

T. A. Thur - Genderen
Nieuw-Guinea Herinneringskruis - 23.IV.97

A. J. van de Wetering - Eindhoven
Embleem Binnenlandse Strijdkrachten - 23.XI.97

Voor hen die het Draaginsigne voor Gewonden hebben ontvangen zijn wij zeer verheugd met deze uiteindelijke erkenning en voor de anderen onze oprechte gelukwensen met Uw onderscheiding.

V.B.